

عنوان: افسانه و رسانه (بازآفرینی مجموعه هزار و یک شب در سینما و تلویزیون)

گردآورنده: زهرا حیاتی

ناشر: مرکز تحقیقات صداوسیما و پژوهشگاه

علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹

صفحات: ۲۱۷ صفحه

قیمت: ۳۴/۰۰۰ تومان

هزار و یک شب نام مجموعه‌ای از حکایات به هم پیوسته از «شهریاری» است که هر شب زنی اختیار می‌کرده و پس از یک شب کامرانی، او را می‌کشته تا اینکه زنی به نام «شهرزاد» همسر او می‌شود و برای زنده ماندن خود تدبیری می‌اندیشد؛ اینکه قصه‌ای را شروع کند و در پایان شب آن را ناتمام بگذارد تا شهریار به شوق شنیدن آن قصه، تا شب بعد صبر کند و از کشتن شهرزاد منصرف شود به این ترتیب هزار و یک شب می‌گذرد و هزار و یک قصه شکل می‌گیرد. هدف این پژوهش، ابتدا بازمینی نقدهای نظری و عملی در مطالعات اقتباسی است و بعد، پرداختن به اینکه چگونه می‌توان متن هزار و یک شب را از دیدگاه ظرفیت‌های نمایشی و تصویری مورد توجه قرار داد؛ چرا که الگوهای بازآفرینی هر متن ادبی در رسانه و سینما یا تلویزیون با معیارهای متمایز و منحصر به آن متن قابل بازیابی است. روش پژوهش در این اثر، توصیفی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای بوده است. این کتاب در شش بخش تنظیم شده است: بخش اول درآمدی بر مناسبات ادبیات و سینما - تلویزیون نام دارد که در

۲۱۲ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

آن به «شبهات‌های ادبیات با سینما و تلویزیون در نظریه‌ها»، «تفاوت‌های ادبیات با سینما و تلویزیون در نظریه‌ها» و «جمع‌بندی نظریه‌ها درباره شباهت‌ها و تفاوت‌های ادبیات سینما و تلویزیون»، پرداخته شده است. بخش دوم ذیل عنوان اقتباس ادبی در سینما و تلویزیون ایران به «پیشینه اقتباس و سینما و تلویزیون ایران» و «نقد روند اقتباس در سینما و تلویزیون ایران» اشاره کرده است.

بخش سوم مطالعات اقتباسی در ایران را واکاوی کرده است. در این بخش «انواع مطالعات اقتباسی در ایران»، «تأکید سینماگران بر بازشناساندن اقتباس»، «ریشه‌یابی ضعف‌های اقتباس از نگاه نهادها و مؤسسه‌ها»، «تأکید پژوهشگران بر ظرفیت‌های اقتباس و مشترکات روایی و تصویری»، «مطالعات اقتباسی، هم‌سو با نقد و نظریه» و «بازتاب اقتباس در مصاحبه‌ها» بررسی شده است.

بخش چهارم از این کتاب، تحلیل متون ادبی با دیدگاه سینمایی نام دارد که به مواردی چون: «نمونه‌هایی از خوانش سینمایی متون ادبی»، «دلالت‌مندی اندازه نما در روایت ادبی»، «دلالت‌مندی نورپردازی و رنگ‌بندی در روایت ادبی»، «دلالت‌مندی حرکت و سکون در روایت ادبی» و «دلالت‌مندی سکوت و صدا در روایت ادبی» پرداخته شده است. فصل پنجم که قصه‌های هزار و یک شب و مسئله اقتباس نام گرفته، به پیشین «پیشینه اقتباس‌های نمایشی و سینمایی از هزار و یک شب» و «قابلیت‌های کلی اقتباس از قصه‌های هزار و یک شب در سینما و تلویزیون» اختصاص دارد. عنوان بخش ششم و پایانی این کتاب: «سیاست‌گذاری‌های اولیه و مطالعات مقدماتی در اقتباس تلویزیونی از هزار و یک شب» است. در این بخش نیز «کلیات»، «نمونه‌بازنویسی مقدماتی داستان‌ها» و «نمونه تحلیل‌ها در مطالعات اقتباسی هزار و یک شب» توضیح داده شده است. مطالعه این کتاب به فیلم‌سازان و برنامه‌سازان در راستای تدوین سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هایشان کمک شایانی خواهد کرد.